

VLADI I OPATIJSKOJ DELEGACIJI.

Pre mesec dana nastupilo je u Primorju veselje kada se počela po Italiji evakuisati treća zona, da će tako naša braća doživiti slobodu na svojoj vlastitoj grudi, naročito na Sušaku. Za nekoliko dana kasnije zamenilo je veselje neka zabrinutost i potištenost ne samo na Sušaku već počam od njega pa do Kotora kada se je prošlo, da su se počeli voditi neki pregovori sa Italijanima o stvaranju Rečkog konzorcija. Spomenuti reč Rečki konzorcij znači u Primorju za svakog Jugoslavena bio on Srbin, Hrvat ili Slovenac, zarinuti otrovni nož u srce, a evo i zašto.

Ne samo da nam nije Italija prema nesretnom rapalskom ugovoru posvema predala naš okupirani teritorij, ona bez ikakvog prava, već samo silom, zadržala je u okupaciji Deltu sa lukom Baroš samo da nas može na račun te okupacije i dalje ucenjivati i praviti pritisak na našu delegaciju i državu, da nam otme sve ono u čemu ona nazreva, da bi njezinoj pohlepi i gramljivosti moglo da smeta. Italija jako dobro znade, da se preko severnog dela Jadrana najviše razvija iz naše države eksport drvenog materijala koji se najviše vršio preko Delte i luke Baroš i baš iz razloga što je Italija glavni konsument te drvene produkcije želi imati to izlaziste na more u svojim rukama da tako celi dohodak što bi ga naša država od toga prometa imala, oстане njoj u džepu i ako želimo bilo kakav eksport da vršimo, da ga vršimo pod njezinom kontrolom i u njezinu korist. Ta gramljivost zahvatila je tako Italiju odnosno njezinu Opatijsku delegaciju zajedno sa Rečanima, da im nije Delta sa lukom Baroš dosta, već traže da pod njenu vlast dogje i Brajdica sa Martinšćinom, a ako se budu dalje pregovori vodili za konzorcij dobiće Italijani apetit da traže konzorcij i za Bakar i Kraljevicu tako, da oni postanu gospodari izlaza na more ne samo na svom teritoriju već i na teritoriju Rečke i Jugoslavenske države i da ove dve države budu služile Italiji kao krave muzare, da joj se pune njezini pohlepni džepovi.

Italija drži Reku pod svojom vlašću i nametnula se sama kao suveren te Rečke države i pod nikojim uslovima neće da dozvoli, da ta država postane slobodna i suverena kako joj je zagarantovano po Rapalskom ugovoru, ona hoće ostvarenjem nekog konzorcija da pogazi slobodu te države i da u toj slobodnoj državi postane gospodarom svega onoga od čega ovisi razvitak i egzistencija te male države, koju je ona svojom nasilnom politikom dovela do ruba propasti, uništila joj promet, trgovinu i industriju a vrhunac svega toga jest, da joj sada oduzme i uvete za život.

Jugoslavija izvršava sve ugovore tačno i precizno, da joj se ne može sa nijedne strane prigovoriti da je ona kamej smutnje za mir u Evropi i ponaša se sa svojim susjedima sasvim korektno, pa je njena družnost da takogjer traži, da i njeni susjedi poštuju ugovore kao što ih i ona poštuva. Zar samo za Jugoslaviju moraju da važe ugovori, a susjedi njeni ne trebaju da ih poštuju?

Naša država sama ne predviga što name-rava Italija sa Rečkim konzorcijem. Ona hoće i silom traži Rečki konzorcij, da tako sav naš eksport prolazi preko Reke, da time ubije reklamu naših produkata i da nas u stranom svetu

prikaže, da se kod nas ne razvija nikakova industrija. Ceo svet bori se da proširi svojeg trgovini i industriji reklamu u kojoj Italija uvogja sa naše strane ozbiljnog konkurenta, pa hoće, da svaki trag naše reklame u stranom svetu onemogući. Uzmimo slučaj, da se Rečki konzorcij ostvari, — što nedao Bog, — onim momentom izgubljena je svaka reklama naše produkcije, jer svaka i najmanja stvar koja bi prelazila preko Reke, dobila bi obilježje, da dolazi iz Reke Italijanske i tako bi svi naši produkti bili produkt i provenijencija italijanska a ne jugoslavenska, kao što je to bio slučaj sa Magjarskom za Reku.

Magjarska je bila svojedobno htela, da i Bakar napravi za eksportnu i importnu luku, htela je napraviti valjanu luku i vezati ju željeznicom, nu kada je bio stavljen uvjet, da sva roba koja prelazi preko Bakra dobije oznaku da dolazi roba iz Hrvatske, onda se je Magjarska odrekla svake gradnje samo radi toga, jer bi time sama bila uništila reklamu u stranom svetu za svoju produkciju i industriju. Isto to sada hoće da postigne i Italija na nevidljivi način sa tim prokletim konzorcijem, kojega hoće silom da nametne našoj državi, samo da ona može iz toga crpiti koristi.

Primorci počam od Sušaka do Kotora ponučuju vladi i paritetnoj komisiji našoj sledeće:

1. Da naša delegacija traži striktno izvršenje Rapalskog Ugovora naime, da nam se predade Delta i luka Baroš u našu neograničenu upravu.

2. Da se odmah razgraničenje sa Rečkom državom.

3. Da se Italijanske vlasti sa Reke posve uklone te da ih zameni zakonita Rečka vlada.

4. Da se sa Italijom u opće ne pregovara bilo o kakovom konzorciju jer Italija nema nikakova prava, da ona traži za Reku bilo kakav konzorcij budući bi naša država time sama povredila suvereno pravo Rečke države i nehotice priznala Italiji pravo suvereniteta nad Rekom.

5. Naša vlada nesmije pod nikojim uvjetima ostvariti konzorcij sa Rekom a naročito ne po želji i pritisku od strane Italije, jer bi time počinila atental na vlastitom svom narodu i onemogućila razvitak i promet na svom teritoriju. Mi imamo hvala Bogu dovoljno naših luka, preko kojih možemo da razvijamo pomorski promet i trgovinu, a ne da idemo pod kuratelnu stranim državama.

Dužnost nam nalaže, da na ove okolnosti upozorimo za vremena našu vladu i paritetnu komisiju, budući italijanska štampa pravi na svoju vladu presiju, da se mora konzorcij sa Rekom stvoriti i postići bilo u koju cenu sporazum ili će Italija na vlastiti račun poduzeti potrebite mjere. To piše „Popolo d'Italia“ od 3. IV. 1923. A što to znači? To znači valjda da će Italija diktirati nama konzorcij kako ona hoće.

Ako neće Italija, da nam izruči Deltu i luku Baroš bez ikakvih koncesija neka drži dalje u okupaciji, a mi ćemo se napram Reci ograditi kineskim zidom i neka Italija onda drži Reku koja i onako nije njezina. Promet sa Rekom i sa Deltom i Barošem dok su u okupaciji apsolutno nesmije se ustposlavljati dapače zabraniti svaki i najmanji promet sa Sušaka odnosno sa Brajdice na Deltu i Baroš. To svaki čestiti i dobar državljanin mora da traži. Valjda nećemo još i u vlastitoj kući dati Italiji gospodariti i zapovedati.

Ako Italija neće poštuivati ugovore treba prekinuti s njom pregovore i razići se, neka se zna tko nepoštuiva ugovore. Primorac.

Nezdrave pojave.

Beogradska „Politika“ od 2. ov. mj. donosi članak pod naslovom „Amputacija?“, u kom veli da smo već vidjeli svu neprihvatljivost federalističkih ideja g. Radića. Vidjeli smo već i svu neprihvatljivost autonomističkih ideja g. Korošca. Neprihvatljive su bile jedne i druge i prije nego što su se utopile jedne u druge. Neprihvatljive su bile i ostale, jer su i jedne i druge izvodljive samo ili gotovo samo u istorijskim granicama. Istorijske granice su u njima ono što je glavno, a sve ostalo je sporedno. Da se prihvati ideja istorijskih granica, valja prvo razbiti božanan Srba da srpstvo dogje u opasnost. Jer čim su se Hrvati počeli pitati da li hrvatstvo nije došlo u opasnost od Ustava na kome se danas zasniva naše ujedinjenje, dopušteno je i Srbima, da se upitaju, da li srpstvo neće doći u opasnost od Ustava na kome se, po njima, ima sutra zasnovati ujedinjenje. Ako je ovaj današnji naš Ustav, onda bi sutrašnj bi nji h o v. Ako oni vele da ne mogu primiti naš, po kom pravu traže da mi primimo njihov? Slivanje svih Hrvata u jednu stranku dovodi prirodno do slivanja svih Srba u jedan blok. Jer takva je i duša narodna i njeni putevi. I sada kada Srbi, i ako još podijeljeni na stranke, stoje prema Hrvatima kao srpski blok, niko im ne može osporiti ono isto pravo koje su Hrvati za se prisvojili, pravo da se ne pitaju, kao uvijek dosada, da li će država doći u pitanje, nego da li srpstvo dolazi u pitanje. Ne zdrava pojava? Da! Ali kad se zaraza pojavi ne treba se čuditi da se raširi. Plemenska zaraza, ona kojoj je leglo u Zagrebu, razvijala se mirno i nesmetano. I kad je ta zaraza koja je prešla sa Hrvata na Slovence, pa na Muslimane, a onda i na Srbe, pitamo se, što će biti od srpstva. U pravu smo da se to pitamo, kad Radić pita što će biti sa hrvatstvom, Korošec sa slovenstvom. I pitajući se tako, došli smo do zaključka, da će srpstvo doći u opasnost, ako se usvoje ideje Radića, Korošca i Spahe. U tim državicama i njihovim parlamentima Srbi bi bili tučeni. I nešto više, Srbija bi bila tučena i u samom Beogradu, u centralnom parlamentu. U sarajevskom parlamentu, Srbi i ako najmnogobrojniji, bili bi tučeni od današnje koalicije Spahinih muslimana i Radićevih katolika. To bi isto bilo u Zagrebu Srbima iz Hrvatske. Već smo ovdje mogli stati da se upitamo, po kom pravu i u kom to višem interesu, Srbija treba da napusti ove Srbe. Da napusti one, koji su, ne decenijama, nego vjekovima gledali u nju, i samo u nju, a ne ni u Radića, ni u Korošca, ni u Spahu. Po kom se pravu traži da se Srbija odreče svih Srba izvan granica one male Srbije? Po kom se pravu od nje traži da izvrši i svoje sopstveno samoubijstvo usred Beograda, u „zajedničkom“ parlamentu? U taj bratski zagrijaj Srbija i Srbi teško će svjesno pasti, sve i da nije ove današnje plemenske psihoze njihove.

»Ali u ovoj plemenskoj psihozi — nastavlja »Politika« — njihovoj i zato što je ona obuhvatila u ovoliko meri i Srbe, ragna se i otima misao o amputaciji Slovenaca i Hrvata. Na jednu krajnost odgovara se prirodno drugom, još većom. Za široke mase srpske ova misao ima o-

pasnu primamljivost. Ništa lakše, veli se, i ništa korisnije, za Srbe. Radić je, vele, ostavio rok do 15. o. m., da se primi njegova federacija, ona federacija koja, bez borbe i bitke, ima da uguši srpstvo i Srbiju. Lepo. Na ovaj njegov ultimatum treba odgovoriti prostom naredbom Komandantu IV. Armijske Oblasti da do 15. aprila povuče trupe na liniju koja je još prošle godine povučena na davno spremljenoj karti i da tu liniju hermetički zatvori. Istovremeno izvršiti odmah žigosanje dinarskih novčanica i tako i kod uas, da bi se one prve uništile. Uzgred još, smatrati napuštenu teritoriju nekadašnjom austrijskom, da bi se povukao materijal železnički i ostali na koji se ima pravo. Sve to svršiti do 15. o. m. Dne 18. aprila imala bi se sastati Narodna Skupština, bez Radićevaca i bez Koroševaca. Kakav ideal! Korošec bi potpuno iščezao. Radić bi zadržao nekoliko mandata i s ove strane granične linije, ali bi on došao u položaj Todora Aleksandrova, a njegovi ministri u položaj komitskih odmetnika. Znači da bi s njima u trenutku bilo svršeno. Spaho? Njega bi ubila veza s inostranstvom, jer bi Radić onda za nas značio inostranstvo baš kao Kemal i Todor Aleksandrov. I ako ga već ne bi u prvim trenucima narodni uticaj slistio, izvesno je da bi ga naterao na radikalno pokajanje. Tako očišćena Nar. Skupština imala bi gotovo isključivo srpske stranke: radikalnu, demokratsku, zemljoradničku. Njen bi zadatak bio vrlo prost. Pošto bi sankcionisala povredu Ustava koju je vlada učinila otugjenjem državne teritorije, ne bi imala potrebe i suviše izlišnih skrupula da traži saziv Ustavotvorne Skupštine radi izmene Ustava koji je već izmjenjen, nego bi aklamacijom i uz opštu radost srpskog plemena, onda naroda, vratila državi njeno slavno ime Srbija i njenu slavam uvenčanu trobojnicu i grb. Ministar predsjednik, g. Pašić bi mogao, još na toj prvoj sednici da razvije potpuno onu svoju misao i da zadovoljno reče: »Pa sad, ako hoće ovaj, da se biju s onima Talijanima Mussolinijevim za Reku, Istru i Goricu i s onim Seipelovim Svabama, neka izvole. Mi tu potrebu više nemamo! Mi hoćemo s Mussolinijem da živimo u miru a može biti i u Savezu, a tako isto i sa Seipelom!« Ministar vojni g. Pešić bi odmah izjavio da mu nije potreban ni onaj kredit od 800 miliona dinara, ni ovaj od 300 miliona franaka i da je taj kredit stavio Vladi na raspoloženje; osim toga da sada može pristati na skraćenje vojnog roka. Ministar prosvete g. Trifunović, da mu je vlada odobrila i on odredio i jednu i drugu sumu za osnovne škole u Bosni i Makedoniji. Ministar saobraćaja g. Janković, da ne misli više izlagati se riziku i tražiti od Finansijskog Odbora pozajmice za saobraćaj, pošto je dovoljno materijala dobio sa te napuštene posljednjeg dela bivše austro-ugarske monarhije. Ministar finansija g. Stojadinović, da je brzim žigosanjem novčanica na našoj teritoriji utvrđeno da se blizu polovina svih novčanica nalazila na napuštenoj teritoriji i pošto je ta polovina uništena, dinar, postavši skoro upola regiji u opticaju, postao je skoro dva puta skuplji na berzi t. j. franak je od 5 dinara pao na 2.50. Ministar pravde, s očevitim zadovoljstvom, da je stavio sekretar na imanja svih onih koje on smatra podanicima »Mirovotvorne Čovečanske Republike g. Radića« pošto im nikakav ugovor ne daje pravo na opciju i da će on onako isto uspešno likvidirati kao i dosadašnja. Ministar za agrarnu reformu, g. Miletić, da je narodni odisaj u Bosni i Hercegovini stvorio svršeni čin: težak bosanski, bez razlike na veru, uzco je svu zemlju, pa i begluc. Ministar unutrašnjih dela, da će moći od sada sve svoje snage posvetiti Južnoj Srbiji i da se u pitanju begovskih muslimanskih izbeglica iz Bosne postarao za njihovo nesmetano prebacivanje Kemal. I tako dalje, i tako dalje....

I ima ljudi u nas Srba, i ima ih sve više, koji o ovome svemu ozbiljno govore i još ozbiljnije pišu. Ima ljudi koje je plemenska psihoza toliko zahvatila da su, i oni stavili pleme iznad države. Ima ljudi koji bi sutra zgrabili nož i amputirali Slovence i Hrvate. Ima ljudi koji zaboravljaju da istorijska odgovornost počiva još neprestano više na Srbima nego na Hrvatima i Slovcencima, više na posljednjem srbijanskim seljaku nego na gg. Radiću, Korošcu i Spahi. I iz straha da se ne amputira Srbija od Srba van nje, oni traže amputaciju Hrvata i Slovcenaca. Za ljubav trenutne koristi jednog dela narodnog, srpskog, oni traže izbacivanje napolje drugog dela. Mi, pak, mislimo da ne treba ni za trenutak zaboraviti da je hirurški nož još uvek u našim rukama, ali da je on još uvek poslednje sredstvo. Valja prvo iscrpiti sva ostala, apsolutno sva. A ta sredstva moraju danas biti jača i drugojačija nego što su mogla biti pre četiri godine. Pre je zaraza bila mala i ograničena samo na Zagreb. Danas je ona velika i opšta, jer je zahvatila i Zagreb, i Ljubljanu, i Sarajevo, i Beograd. Zato i sredstva moraju biti velika i opšta.«

Politička situacija u zemlji.

Sa strane naše javnosti očekivalo se, da vlada preuzme inicijativu za rasplet situacije. Sada se stalno govori o teškoći i zapletu. Megjutim to sve ne postoji. Situacija je posve normalna i ona se razvija svojim prirodnim tokom. Pašić se samo obavještava. On ne vodi nikakove pregovore, a povešće ih tek onda kad dobije mandat od Krune. Takogjer nije istina da u ovom momentu postoji kakva kriza. Ako se demokrati emancipiraju intrasigntnosti teško ne će biti. Oni su u prvom času, ne sačekavši ni saziv Skupštine objavili rat radikalima. Njih je dirnilo što su došli sa smanjenim brojem u Skupštini. Da se ne dogje do sporazuma izmeglju radikala i demokrata, želio bi najviše Radićev blok. I prošloj vladi demokrati i radikali nijesu bili dovoljni sami sebi, nego su morali tražiti pomoć od manjih grupa, koje su imale da pretegnu na tezulji. Stoga su ove male grupe svoj gram težine precjenjivale, smatrajući ga više vrijednim, nego tujjih 100 kilograma. Danas radikali i demokrati imali bi 174 poslanika, pokraj 139 opozicije, kad bi se sve opozicione stranke našle zajedno, što je isključeno u prvom redu za Nijemce, pa i neke druge manje grupe. S tim se brojem može vladati uspješno. I u tom je uspjeh prošlih izbora. Težište je situacije u dobroj volji kod demokrata, jer radikali pomišljaju na lojalan sporazum sa demokratima, bez obzira što oni nemaju ni pola mandata. Radikali ne žele da se razgovaraju sa demokratima kao pobjegjenim strankom. Demokrati treba da svoju zlu volju smanje. Naravno ako bi došlo do koalicije izmeglju radikala i demokrata, demokrati bi morali da rađe otvoreno, jer radikali ne bi gledali ravnodušno njihovo koketiranje s opozicijom.

Naravno ne dogle li do ovoga sporazuma, a Radić dogje u Skupštinu te zajedno sa Davidovićem obrazuje blok, mnogo je bolje odmah raspustiti Skupštinu i raspisati nove izbore, nego dozvoliti, da se dogje u takav čorsokak, iz kojega više ne bi bilo izlaza. Vladn ne želi da bude iznenagjena, ona hoće da bude spremna na svaku eventualnost.

Narodna odbrana.

BEograd, 7. Sinoć je održana sjednica savjeta narodne odbrane, na kojoj se pretresalo o posljednjem predlogu ministra vojnog i morname pred ministarskim savjetom. Sjednici su prisustvovali ministri Pašić, dr. Ničić, general Pešić, Janković i Stojadinović.

Проблем просвјетивања села.

II.

Naša je velika nesreća što mi, školovani sinovi naroda, danas joгунасто држимо okrenuta leđa suncu: svjetlosti i toploti; što volimo gledati u y selu i y varoши neкултурност, грубост, запуштеност и предрасуде, него ли се махнути и помоћи да поноћне таме нестане, да се народна кола навуку из глѣба.

Побијању овог ала и умножењу добра треба да се посвети сваки интелгентни син народа.

Али, жетва је велика, а посланика је мало и сваким даном их је то мање. Неће проћи много, па ће све српске народне школе, од Врлике до Обровца, остати беа својих просветних раденика.

Огроман је и важан задатак просвјетивања нашег запушеног села. Још огромнији је и тежи задатак васпитавања и школовања савремених, способних и пожртвованих учитеља идеалиста.

Данас, при опхој дерачини, и најумиљнији човек једва може да издржи трошак око школовања свога дјетета. А како ће тај трошак да издржи сељак, ако му се у кући нађе бистро и талентирано дијете, а он нема довољно ни пуре да се прехрани?

Људи, у којима није угаснуо сваки топао арак искрене љубави и бриге за опће народно добро, који нијесу заражени светим егоизмом, који нису љубитељи звучних, лијепих фраза и громких ријечи, празних ријечи, већ скромних дјела, ситног и неапаљљивог посла, ових су дана, у крилу Српског просвјетног и културног друштва Просвете у Шибенику, претресли питање, како да се најбрже, најбоље и најјефтиније покрију најпрече потражње наше народне просвјете у селу и граду, како да се за српске народне школе припреми што већи број способних, спремних народних учитеља Срба?

Резултат савјетовања у Српској Просвјети јест аасључак, да се чим прије отвори у Шибенику ђачки конвикат, у коме би се Срби ђаци, будући народни учитељи и свештеници, уз јефтине и најјефтиније услове, васпитавали, школовали и спремали за свој будући рад у народу.

Важност ријешења овога проблема, који је уједно и проблем просвјетивања нашег запушеног села, треба да најоубиљније схвате сви Пододбори и гг. повјереници Српске Просвјете и да живо заинтересују сву своју околину, да је ааталасни и организују за сурадњу на обнови наше народне просвјете у селу и граду.

Главна брига око издржавања конвикта пасти ће на Пододборе друштва Просвете и на све просветне, културне и економске наше институције у сјев. Далмацији, дакле на сам народ.

Велика осебина енглеског народа и тајна његове националне величине и моћи, кроз сва времена, лежи у томе, што је тај велики и просвјетени народ увијек знао и увијек хтјео да све своје послове сам за себе свршава.

До сада су наши ученици, наша омладина живјела пустопашице, били су иаложепи свим противношћима и искушењима младога живота, живјели су беа компаса, а сад ће у конвикту наћи све оно чиме се морају да наоружају будући пионери великих просветних идеала.

Какови будемо ми, који сачињавамо Државу, такова ће бити и будућност наша и наше Велике Отарбине.

Прота Крстановић.

Градске вијести.

Христос Воскресе! Свим нашим пријатељима, истомишљеницима српско-православне вјере желимо сретне ускрсне празнике. Христос Воскресе!

У фонд листа. Гђа Зорка Цвјетковићка из Кистања приложила је у фонд нашег листа дин. 30 да почасту успомену пок. Еугенијеуд. акша. Хвала!

Ред Богослужења о Ускрсу. На Ускрс: Литија кроз град у 3 сата; Јутрење у 4 сата; Архиепископска Литургија у 9 сати; Вечерња у 18 сати. На Свјетлих Понедјељак: Јутрење у 3 сати у саборној цркви; Златоустова Литургија у 10 сати, у цркви Вапцесенској (на грољу); Вечерње у 18 сати, у саборној. На Свјетли Уторак: Јутрење у 6 сати; Литургија у 10 сати; Вечерње у 18 сати, у саборној цркви.

Новац за трећу зону. У трећу зону послало је министарство финансија већу количину ситног новца од 025, 050, 1 и 5 дин.

Слике по школама. Министарство Просвјете наредило је, да се школске учионице мију красити само сликама владаоцима и њим, које су набројене у распису. Слике страних владара, (бивших аустријских, талијанских и др.) као и портрети наших и страних министара не могу се стављати на зидове школских одаја.

Награде финансима. Министар финансија донио је одлуку, да финансијски службеници имају право на награду за ухваћене триумфалне предмете, и то на четвртину новца или четвртину цијене конфискованог предмета, пошто се исти буде продао.

Експурија. Како београдске новине јављају, на 3. априла отпутовали су из Београда членици 4. године трговачке академије са својим професорима у Далмацију, гдје ће обикни ва важнија трговачка и индустријска предузећа. Не треба да препоручамо њиховим колегама, грађанству и трговачком свијету код нас, да им ишају у сусрет и буде у свему пријуди, јер је то и нека морална дужност, а важе посјете и поазнанства, не само што су важне већ могу да имају и користи, јер ће многи од њих сигурно бити сутра и велики провци и директори банака и слично.

Пасоши. На молбу америчког конзулата у Загребу, саопћује се ово: Америчком конзулату у Загребу долазе дневно многа лица са affidavitom, којега су примили од својих роака из Сједињених држава Америчких и траже а им конзулат на темељу тих „affidavia“ изда утуну или визу. Услед тога упућују се сва на лица, која такове „affidavia“ посједују, да а испрана нема карактер путне исправе и да њихово долажење у конзулат са таквим тражењем нема никакове сврхе и да на путовање сједиште конзулата у многим случајевима а далеких крајева троше узалуд и пријеме новца. Странке се морају прије доласка у конзулат обраћати својим надлежним властима ради издања пасоша, а тек онда када добију исељенички пасош, морати ће се обратити на амерички конзулат поради визуума.

Царињење поштанских пакета. Да не би, услед поргешног тумачења расписа Бр. 4-923, наступило застој при царињењу увозних поштанских пошиљака, дато је царинарцима слиједеће објашњење: Распис ЦБр. 4-923, ЦБр. 9448 од 27. фебруара 1923. год., се односи се на робу која се увози поштом, а према томе царинарнице II. реда имају право да царине, саобразно осталим прописима сву робу која се увози поштом, без заира на њихов делокруг рада, одређен тач. расписа Бр. 64-923. год. Ово је врло важно,

јер је и овдашња царинарница II. реда, па је разјашњено, да не треба да се пошт. пакети шаљу или носе у Сплит на царинарење.

Исправак. Угледно Уредништво, молим нас да уврстите овај исправак: У последњем броју „Далм. Радикала“ у уводном чланку — прелази преко других обода које, или се странке као такве не тичу, или је њихова вредност јавности позната — има један пасус, у ком се тврди, да је Демократска партија у Далмацији званично тражила од Радикала да јој помогну да се фалсификују резултати избора на начин, да добије још један мандат. Потписани, као председник Обласног одбора Дем. партије, који је главну реч имао у вођењу изборних послата и без кога се ништа, поготово званично, није у томе подузимало, изјављује, да је твдња кроз неоснована, — Са штовањем Др. Првислав Гризогоно.

ЋИРИЦА.

У savezu са нашош вијести што смо је о ћирилици одштампали у броју од 31. пр. мј., нислимо да неће бити на одмет да изнесемо неке мисли што их је у ускршнем броју splitskog »N. D.« napisao католички поп и књижевник Don F. Ivanišević, urednik »Pučke Prosvjete«. У чланку под насловом »Неоправдана мржња«, пише:

»Једна невина препорука ученог и родољубног професора д.р. Perkovića у задњем броју »Pučke Prosvjete« да љубимо и чувамо ћирилицу као савршен алфабет и славенско наше слово, дало је повода дубровачком листу »Nародна Свјест« да приговори, те онда — more dalmatico — да се обори на мене уредника тог листа у питању ћирилице и екавштине. Нешто слична писао је ланске године и »Јадран« када је видео у запребаћкој смотри »Nova Europa« мој екавски ћирилски словима и екавштином. То се је сматрало злочином! Када се је касније читало у тој смотри више чланак отиснутих ћирицом (надбискупа Bauera, Jeglića, д.р. Korošić) престало се је нападњима.

Не биш се на ово осврћао, а да се у читавом нашем народу са западне стране, особито у простом пуџанству, не опажа нека жалосна пољава, како се несавјесно хуцка и потпурије неоправдана мржња проти ћирилици на тисканима и јавним натписима, готово жешта него и је своједобно била проти мађарском и немачком језику у нашој домини. Што је професор Perković писао о ћирилици, то је било сасвим умјесно и похвално, управ с обзиром на ову неоправдану хакју што се са становите стране диже на ћирилицу. Мислим да им је то дало повода писанју.

Треба знати да је и проф. D. Perković католички поп, а да је дубровачка »Nародна свјест« пријашња »Prava Crvena Hrvatska«, а splitski »Јадран« да је наслједник »Дана«. Што су све ови и овак листови за вријеме Аустрије писали о Србима и о ћирилици, то не би данас mogao да мирно прочита ниједан поштен ђовјек. Данас само приговарају, јер више не могу и немају коме да денунцирају Србе. Овако нијесу писали у почетку ослобођења; онда су били поћели писати тобоже симпатично, али сад су се опет осколрили, па се поврћају на стари занат, само у у другој форми. Не ћемо казати да је за нас ултешно, али је важно да су и пошteni Хрвати и стали против оног и онаког писања неких листова, које уређују људи што би имали да уче народ просвјети, а не мржњи на све што је српско. Оноко писање доказује, који и какав дуб дала код неких људи и које су им страсти, али нека знају да су наша плећа доста јака. Преприли смо много, па неће нас смести ни оно писање ни учење. Много тога, зашто су прије тузили Србе, доћекали су остварено па ипак неће да се још опамете. Али можда ће доћи дан и томе и на дано се да ће бити боље.

Brzajavne i telefonske vijesti.

Pašić u Dvoru.

BEOGRAD. 7. Јучер у јутро министар предсједник Pašić примио је неколико вигијених чланова радикалне партије и с њима дуље конферисао. Poslije podne g. Pašić био је примљен у Dvoru. Prema novinskim vijestima, g. Pašić је referisao Kralju о политичкој ситуацији у земљи, те изјавио да је главни odbor радикалне странке у могућности да створи јаку владу. K радикаlima су се definitivno прикључили и посланици дземјата.

„Samouprava“ о нашем јединству.

BEOGRAD. 7. „Samouprava“ у чланку „Na Golgoti“ govoreći о Hristovom raspeću каже, да је наš народ могућ онима, који су се неколико пута успели на Golgotu. Бог који је до сада био наклон Србима, Hrvatima и Slovencima, биће наклонјен њима и на даље, јер sunce не сјаја за будале, и наше уједињење није за будале који га не разумију. Наше јединство је снажно, нјега ће чувати сви родољуби Срби, Хрвати и Slovenci.

Predaja odmetnika.

BEOGRAD. 7. Јучер се је предао начелнику среза гјаковачког чвувени зликовач и одметник Бећир Тахир са цијелом бандом од 16 људи са оружјем. На питање зашто се је предао, изјавио је да је испражњенjem neutralне зоне одметничка акција омогућена, а осим тога им је њихов командант Bajram Cur наредио да се предаду.

Isplaćivanje државних zajmova.

BEOGRAD. 7. Министарство финансија званично обавијештава, да ће одмах иза Ускрса поћети исплаћивањем купона свих државних zajmova.

Mjere protiv veleizdajnika.

BEOGRAD. 7. У владиним и политичким круговима говорено је о мјерама које влада треба да подухме проти федералистичког блока и Radića. Тврди се на име да федералистички блок већ 15 дана стоји у веzi са иностранством. Прана изјави једног министра, влада ће испитати да ли те верзије одговарају истини и ако се установи, онда ће се против федералиста и Radića поступати као проти veleizdajnicима.

Vlada stvorila суд.

BEOGRAD. 6. Једна од вигијених личности, која је близу Dvoru и влади изјавила је сарадику »Politike«, да је влада до данас тачно претресла све моменте кризе, да моје тачно проценити ситуацију. Влада је већ створила свој суд и тим је завршила први dio свог рада. Сада јој преостaje да своје намјере поћне изводити. Какве су намјере владе, природно је да неће бити саопћене јавности, али је влада увјерена, да ће наћи излаз из ситуације. Разумије се, да и у владиним члановима моће бити промјена и то према развоју ситуације. Једна од могућих комбинација за санирање прилика у земљи је радикално-демократска коалиција. У случају да до те коалиције дође до састанка skupštине, учинила би се поћла државних послова, тако да свака од тих државотворних странака преузме на себе подједнаки задатак на спровођењу државног јединства. У првом реду би се поћистило са несигурним чиновништвом.

Naš muslimani и kalif.

BEOGRAD. 7. Beogradski мултјаја Zekić био је примљен у аудијенцију код Нј. V. Kralja и том приликом referisao о важности поклонства наших muslimана пред новим kalifом. Kralj се много интересовао за вјерске прилике наших muslimана. Beogradski мултјаја отпутоваће вјеројатно још veteras са притинским мултјом у Carigrad. Са првим delegатима путује у Carigrad и инспектор министарства вјера Asan Rebac. Vодство delegације влада је повјерила beogradskom мултјија.

Školski odsjek.

Izgleda, da je naš školski odsjek u svojim neurednostima odnio rekord svim neurednim uredima. U nas nema gotovo učitelja ili učiteljice, koji se ne tuže na koju nepravilnost sa strane školske uprave. Jedan se tuži na zakaš-njenje plaće, drugi na isključenje kojeg člana od porodičnog dodatka, treći opet radi staranije ili ogrijeva, a nekoi i na sve to.

Ove neurednosti ne samo da su česte, nego što je najgore, one su i dugotrajna bolest. Nije to da se povlače na nedjelje i mjesece, mjesece, nego na godine! Ima slučajeva, za jednu zakonom odregijenu prinadležnost, da učitelj po koju godinu pravi molbe i uroke. Ako pak, poslije duga čekanja, dobije koje riješenje, ono je često tako netemeljito, da se čovjek nagje u čudu, kad ga pročita. Ne ostaje mu druge, nego opet sjedi, piši i čekaj!

Zaista, kb u jednu ruku uzme školske zakone, a u drugu nekoja riješenja školske uprave, lako dogje do uvjerenja, da oni na računarskom odsjeku, više gledaju da razna pitanja ometu, zavuku, nego li da ih pravilno riješe.

Čudno je i ovo: školskim zakonom od 23. 7. 1919. odregijeno je, da učitelji-ce imaju pravo na stan i ogrijev. Nakon malo više od godine, učitelstvu Dalmacije su ova prava ustegnuta, a da učiteljstvo nije nikad doznalo za taj novi zakon!

Mi mislimo, kad školska vlast ima pravo tražiti od učiteljstva tačno vršenje dužnosti, da

i ovo ima pravo tražiti brzo i tačno vršenje dužnosti sa strane školskih vlasti, osobito što se tiče doznaka prinadležnosti. Nepravilna riješenja i odugovlačenja doznaka na veliku su štetu učiteljstvu, a tako isto i državi, jer se tim ubija volja za rad i ugled državne uprave.

Ovoj pustoј nepravilosti ili je uzrok nesposobnost činovnika, ili dotični nema ljubavi za ovu državu i njenu upravu, ili se je u ovo oboje sasvim uživio u stari austrijski metod ponižavanja učiteljstva.

Svakako ovo stanje treba da se što prvo ispravi!

Вијести.

Краљица за сирочад. На Цвијети, Њ. В. Краљица Марија одјенула је 50 дјеце сирочади.

Краљев дар. Њ. В. Краљ Александар даровао је нашим универзитетима 28.000 динара.

Снијег. У недељу је у неким нашим крајевима нагло захладило, а у неким је чак и снијег пао, тако у неким крајевима Босне, Санџака, Црне Горе, у Горском котару, па чак и у Београду. У Загребу је по ноћи пао јаки мраз.

Католички покрет. Од 25. до 28. августа 1923. одржат ће се у Лубуљани пети католички конгрес, на који ће доћи делегати из наше земље и иностранства, а од 18. до 19.

аугуста о. г. у Загребу ће се одржати еухаристички конгрес.

Опет мађарски шпијун у Војводини. Полиција у Форгосу уапсила је 1. о. мј. једнога врло опасног мађарског шпијуна, који је прешао на нашу територију са повјерљивим писмима за неке личности у Форгосу. Шпијун се зове Ђуро Фаркас.

Криминал у Далмацији у јануару и фебруару о. г. Команда шесте жандармеријске бригаде у Далмацији је објелоданила преглед криминалних случајева у Далмацији који су се абјили у јануару и фебруару о. г. Према томе је прегледу било у Далмацији кроз та два мјесеца 398 различних алочинстава, од чега је с успјехом проведена истрага у 290 случајева, а у осталим је остала истрага беа успјеха. Починитеља је уапшено 543, од чега 502 мушкарца, а 41 жена.

Посијана површина аемље код нас Према аваничном извјештају министарства пољопривреде посијано је ове године свега озимог жита 1.937.000 хектара земље.

Смрт истраживаоца Египта. У четвртак 5. о. мј. умро је гласовити истраживаоц Египта лорд Карнарвон од убода мухе. — У Египту говоре, да је то освета краља Тутенкамена, чијим костима није дао мира.

Круп пред ратним судом. Познати творничар Круп, ради посљедњих догођаја у Руру, биће стављен пред француски ратни суд.

Primam na izradbu novonapravke i popravke. Izrađujem svaku vrst vjenčanih prstena (tonda). Primam u promjenu staro zlato i srebro. Kupujem i plaćam staro zlato i srebro uz dnevne cijene. Vjekoslav Grünbaum 1—4 Šibenik.

Br. 569.

Најтечајни оглас

na mjesto općinskog tajnika-blagajnika kod ove općine. Rok natječaja 15. aprila 1923. — Плаћа i ostale prinadležnosti kao državnim činovnicima IX. razreda sa pravom na mirovinu. Priznat će se i selidbeni troškovi.

Molbi pridružiti krštenicu, domovnicu, školske svjedodžbe i isprave o dosadašnjoj općinskoj službi.

Opuzen, dne 23. marta 1923.

Općinski upravitelj:
K. Rajković.

2—4

Nagradni natječaj.

Koje prednosti pruža nošnja „BERSON“ gumenih peta i „BERSON“ gumenih potplata?

Velika oblačjenost, koju uživaju naše gumene pete i gumene potplate daje nam povoda, da za najbolje odgovore na gornja pitanja raspisemo sljedeće nagrade:

1. nagrada	2000 Dinar
2. nagrada	1000 Dinar
3. nagrada	500 Dinar
30 nagrada	po 100 Dinar
50 nagrada	po 50 Dinar

Odgovori se imaju uz oznaku imena i tačne adrese pošiljalca do 15. aprila t. g. uputiti na naslov: **BERSON Kaučuk d. d. Zagreb, Vilsonov trg 7.** — Odgovore prosuđivati će jedan jury reklamnih stručnjaka, te će se imena nagradjenih objelodaniti u dnevnicima.

BERSON Kaučuk d. d. Zagreb, Vilsonov trg 7.

VULKANIZACIJA u KRANJU

ZASTUPSTVO ZA DALMACIJU U ŠIBENIKU

Stalno na skladištu:

- pune gume po dimenziji.
a) nove auto-pneumatike i unutrašnje gume sviju dimenzija svjetske tvrtke Metzeler;
b) potpuno reparirane auto-pneumatike i unutrašnje gume.

Reparatura:

popravak sviju vrsta auto-spoljašnjih i unutrašnjih guma.
Špecialiteta: izradak novih protektora i to glatkih, dezini-ranih i okovanih.

KOMPLETNA GARNITURA ZA BICIKL 200 Din.

Cijene izvan konkurence!

Preporučuje se
PETAR SLJEPČEVIĆ
262. ispod Realke.

Posve novi način ulaganja novca!

15% ukamacivanje

Primam u moje poduzeće solidne udionike sa ulozima počam od Din. 10.000 pak dalje. Ulozi osigurani su potpunim jamstvom jednakim svakoj bankovnoj garanciji. Diskrecija je ulagačima i interesentima posvema zajamčena.

Usmene i pismene ponude daje svakim danom:

Agenturna, komisijonalna i otpremnička poslovnicu
JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK.